

Pater huius erat, qui numina divum
sperneret et nullos aris adoleret odores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
745dicitur et lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus,
una nemus; vittae mediam memoresque tabellae
sertaque cingebant, voti argumenta potentis.
Saepe sub hac dryades festas duxere choreas,
750saepe etiam manibus nexis ex ordine trunci
circuere modum, mensuraque roboris ulnas
quinque ter implebat. Nec non et cetera tantum
silva sub hac, silva quantum fuit herba sub omni.

Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
755abstinuit famulosque iubet succidere sacrum
robur; et ut iussos cunctari vidit, ab uno
edidit haec rapta sceleratus verba securi:
“Non dilecta deae solum, sed et ipsa licebit
sit dea, iam tanget frondente cacumine terram.”

760Dixit, et obliquos dum telum librat in ictus,
contremuit gemitumque dedit Deoia quercus:
et pariter frondes, pariter pallescere glandes
coepere ac longi pallorem ducere rami.
Cuius ut in trunco fecit manus impia vulnus,
765haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
concidit, abrupta cruor e cervice profundi.

Obstipuere omnes, aliquisque ex omnibus audet
detertere nefas saevamque inhibere bipennem.
770Adspicit hunc “mentis” que “piae cape praemia!” dixit
Thessalus, inque virum convertit ab arbore ferrum
detruncatque caput repetitaque robora caedit,
redditus et medio sonus est de robore talis:
“Nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno,
775quae tibi factorum poenas instare tuorum
vaticinor moriens, nostri solacia leti.”

Persequitur scelus ille suum, labefactaque tandem
ictibus innumeris adductaque funibus arbor
corrui et multam prostravit pondere silvam.

780Attonitae dryades damno nemorumque suoque,
omnes germanae, Cererem cum vestibus atris
maerentes adeunt poenamque Erysichthonis orant.
Adnuit his capitisque sui pulcherrima motu
concussit gravidis oneratos messibus agros.
785Moliturque genus poenae miserabile, si non
ille suis esset nulli miserabilis actis,
pestifera lacerare Fame. Quae quatenus ipsi
non adeunda deae est (neque enim Cereremque Famemque
fata coire sinunt), montani numinis unam
790talibus agrestem compellat oreada dictis:

“Est locus extremis Scythiae glacialis in oris,
triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus;
Frigus iners illic habitant Pallorque Tremorque
et ieiuna Fames. Ea se in [praecordia](#) condat
795sacrilegi scelerata iube; nec copia rerum
vincat eam, superetque meas certamine vires.
Neve viae spatium te terreat, accipe currus,
accipe quos frenis alte moderere dracones.”

Et dedit. Illa dato subvecta per aera curru
800devenit in Scythiam rigidique cacumine montis
(Caucason appellant) serpentum colla levavit
quaesitamque Famem lapidoso vidit in agro
unguibus et raras vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
805labra incana situ, scabrae rubigine fauces,
dura cutis, per quam spectari viscera possent;
ossa sub incurvis exstabant arida lumbis,
ventris erat pro ventre locus, pendere putares
pectus et a spinae tantummodo crate teneri.
810Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
orbis, et inmodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit (neque enim est accedere iuxta
ausa), refert mandata deae: paulumque morata,
quamquam aberat longe, quamquam modo venerat illuc,
815visa tamen sensisse famem retroque dracones
egit in Haemoniam, versis sublimis habenis.

Dicta Fames Cereris, quamvis contraria semper
illius est operi, peragit. Perque aera vento

ad iussam delata domum est et protinus intrat
820sacrilegi thalamos altoque sopore solutum
(noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis:
seque viro inspirat faucesque et pectus et ora
adflat et in vacuis spargit ieiunia venis.
Functaque mandato fecundum deserit orbem
825inque domos inopes adsueta revertitur antra.

Lenis adhuc somnus placidis Erysichthona pennis
mulcebat: petit ille dapes sub imagine somni
oraque vana movet dentemque in dente fatigat
exercetque cibo delusum guttur inani
830proque epulis tenues nequiquam devorat auras.
Ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi
perque avidas fauces incensaque viscera regnat.
Nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
poscit et adpositis queritur ieiunia mensis
835inque epulis epulas quaerit; quodque urbibus esse
quodque satis poterat populo, non sufficit uni,
plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de tota flumina terra
nec satiatur aquis peregrinosque ebibit amnes,
840utque rapax ignis non umquam alimenta recusat
innumerasque faces cremat et, quo copia maior
est data, plura petit turbaque voracior ipsa est:
sic epulas omnes Erysichthonis ora profani
accipiunt poscuntque simul. Cibus omnis in illo
845causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.

Iamque fame patrias altaque voragine ventris
attenuarat opes, sed inattenuata manebat
tum quoque dira fames, implacataeque vigebat
flamma gulae. Tandem, demisso in viscera censu,
850filia restabat, non illo digna parente.
Hanc quoque vendit inops. Dominum generosa recusat
et vicina suas tendens super aequora palmas
“eripe me domino; qui raptae praemia nobis
virginitatis habes” ait. Haec Neptunus habebat.
855Qui prece non sprete, quamvis modo visa sequenti
esset ero, formamque novat vultumque virilem
induit et cultus piscem capientibus aptos.

Hanc dominus spectans "o qui pendentia parvo
aera cibo celas, moderator harundinis," inquit
860" sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
credulus et nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
quae modo cum vili turbatis veste capillis
litore in hoc steterat (nam stantem in litore vidi),
dic ubi sit: neque enim vestigia longius exstant."
865Illa dei munus bene cedere sensit et a se
se quaeri gaudens, his est resecuta rogantem:
"Quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem
gurgite ab hoc flexi studioque operatus inhaesi.
Quoque minus dubites, sic has deus aequoris artes
870adiuvet, ut nemo iamdudum litore in isto,
me tamen excepto, nec femina constitit ulla."

Credidit et verso dominus pede pressit harenam
elususque abiit: illi sua reddita forma est.

Ast ubi habere suam transformia corpora sensit,
875saepe pater dominis Triopeida tradit. At illa
nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat
praebebatque avido non iusta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
materiam dederatque gravi nova pabula morbo,
880ipse suos artus lacero divellere morsu
coepit et infelix minuendo corpus alebat.

Quid moror externis? Etiam mihi nempe novandi est
corporis, o iuvenis, numero finita potestas.
Nam modo qui nunc sum videor, modo flector in anguem,
885armenti modo dux vires in cornua sumo, —
cornua, dum potui! nunc pars caret altera telo
frontis, ut ipse vides." Gemitus sunt verba secuti.